

POLSKA KARTA PRAW OFIARY

w systemie polskiego prawa

asp. szt. Maria Wysocka

Zakład Służby Kryminalnej CSP

podinsp. Dariusz Baj

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawić najważniejsze działania na rzecz poprawy sytuacji osób dotkniętych przestępstwami, podjęte na forum międzynarodowym i krajowym, jak również akty prawne wyznaczające procedury postępowania instytucji państwowych wobec pokrzywdzonych przestępstwem.

Zwrócono szczególną uwagę na Polską Kartę Praw Ofiary, a także przepisy funkcjonujące na gruncie polskiego prawa karnego, które mają zapewnić prawidłowy tok procesu karnego oraz maksymalną ochronę ofiar przestępstw.

Już w latach 70. XX w. europejskie prawo karne, które dotychczas skupiało się na rozliczeniach pomiędzy państwem a sprawcą, zaczęło uwzględniać pozycję pokrzywdzonego i w następstwie respektować jego prawa¹. Ważnym celem regulacji zatwierdzanych przez Radę Europy jest dążenie do wprowadzenia w państwach członkowskich zbliżonych rozwiązań legislacyjnych i praktyki życia publicznego. Zasada ta dotyczy również rezolucji i konwencji ustalających prawa ofiar przestępstw, tak by sposób ich traktowania w państwach członkowskich był zbliżony. Rada Europy (RE) w połowie lat 70. XX w. zwróciła uwagę na problem kompensacji państwowej dla ofiar przestępstw. W tym okresie w wielu państwach członkowskich RE obowiązywały regulacje, które w różnym zakresie taką kompensację przyznawały. Celem działań RE było przyjęcie jednolitych minimalnych zasad dla wszystkich państw członkowskich².

W dniu 24 listopada 1983 r. została uchwalona Europejska konwencja o kompensacji dla ofiar przestępstw popełnionych z użyciem przemocy, której Polska nie ratyfikowała. W kolejnych latach Rada Europy, Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych wydały następujące regulacje odnoszące się do sytuacji ofiary przestępstwa:

- zalecenie nr R(85)11 w sprawie pozycji ofiary w prawie w procesie karnym;
- zalecenie nr R(87)21 w sprawie zapobiegania wiktylizacji i pomocy dla ofiar przestępstw.

Innymi źródłami prawa międzynarodowego, które regulują kwestię pomocy ofiarom przestępstw, są:

- deklaracja podstawowych zasad sprawiedliwości dla ofiar przestępstw i nadużyć władzy, uchwalona przez Zgroma-

czenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 29 listopada 1985 r. (rezolucja nr 40/34);

- zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy nr R(85)11 z dnia 28 czerwca 1985 r. w sprawie pozycji ofiary w ramach prawa i procesu karnego;
- zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy nr R(87)21 z dnia 17 września 1987 r. w sprawie zapobiegania wiktylizacji i pomocy ofiarom przestępstw;
- dyrektywa 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw.

Polska jako kraj praworządny, znajdujący się w strukturach Unii Europejskiej, przyjęła wiele zobowiązań wynikających z ratyfikowanych konwencji dotyczących praw człowieka w ramach ONZ i Rady Europy oraz wynikających z członkostwa w UE. To m.in. na ich podstawie powstała Polska Karta Praw Ofiary – przygotowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z instytucjami i organizacjami rządowymi i pozarządowymi, ogłoszone w październiku 1999 r. zestawienie obowiązujących praw przysługujących ofiarom przestępstw. Karta ma stanowić pomoc dla każdego pokrzywdzonego w sytuacjach, gdy jego prawa nie są respektowane, jak również przypominać policjantom, prokuratorom i sędziom, że dążąc do zebrania materiału dowodowego oraz ustalenia i osądzenia faktycznych sprawców, nie mogą zapominać o szczególnej sytuacji, w jakiej pozostaje ofiara³.

Polska Karta Praw Ofiary⁴

Wszystkie polskie organizacje, instytucje i osoby prywatne stykające się w swojej pracy z ofiarami przestępstw postanowiły dla poprawienia sytuacji ofiar w Polsce podpisać ten dokument.

I. Definicja i zakres uprawnień

1. Ofiarą w rozumieniu Karty jest osoba fizyczna, której dobro chronione prawem zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo, a także jej najbliżsi.
2. Ofiara ma prawo do:
 - 1) pomocy;
 - 2) godności, szacunku i współczucia;
 - 3) wolności od wtórnej wiktylizacji;
 - 4) dostępu do wymiaru sprawiedliwości;
 - 5) mediacji i pojednania ze sprawcą;
 - 6) restytucji i kompensacji.
3. Ofiara, niezależnie od tego, czy ujawniony został sprawca przestępstwa i czy ma miejsce postępowanie karne (kiedy ofiara uzyskuje status pokrzywdzonego), bądź cywilne (kiedy ofiara uzyskuje status poszkodowanego) oraz niezależnie od więzi rodzinnej łączącej sprawcę i ofiarę, winna uzyskać potrzebną jej pomoc prawną, materialną, medyczną, psychologiczną i socjalną.

II. Prawo do godności, szacunku i współczucia

1. Ofiara ma prawo do traktowania jej z godnością, szacunkiem i współczuciem. Do szczególnego przestrzegania tego prawa zobowiązani są przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia i służb socjalnych.
2. Nie można przerzucać odpowiedzialności za przestępstwo ze sprawcy na ofiarę. Nie można usprawiedliwiać przestępstwa tradycją, kulturą, stereotypami minimalizującymi winę sprawcy.

III. Prawo do bezpieczeństwa i zakaz ponownego dręczenia ofiary

1. Ofiara ma prawo do bezpieczeństwa i ochrony oraz poszanowania jej życia rodzinnego i prywatnego. Ofiary nie wolno ponownie dręczyć – należy dołożyć wszelkich starań, by uniknęła ona powtórnej wiktylizacji. Oznacza to zakaz wkraczania w prywatność ofiary i jej rodziny ze strony wszystkich, którzy stykają się z nią w związku z popełnionym przestępstwem, w szczególności: przedstawicieli organów państwowych, służb medycznych i socjalnych, mediów.
2. Ofiara ma prawo do traktowania ze szczególną troską i powagą przez organy wymiaru sprawiedliwości i organy ścigania. Postępowanie w sprawie powinno być prowadzone tak, by uwzględniać interesy i stan ofiary. Jej przesłuchania winny być: ograniczone do minimum, prowadzone w sposób kulturalny, wolne od opóźnień, odwołań i zmuszania ofiary do wielokrotnego przeżywania na nowo tragedii, jakiej doświadczyła.
3. Ofiara ma prawo do bezpieczeństwa osobistego, a obowiązkiem policji i prokuratury jest jej to bezpieczeństwo zapewnić.
4. Ofiara może zażądać utajnienia swoich danych osobowych.

5. Ofiara ma prawo domagać się zastrzeżenia danych dotyczących jej miejsca zamieszkania do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu.
6. Ofiara ma prawo do zachowania anonimowości w sprawozdaniach prasowych, telewizyjnych, w Internecie i w innych mediach, dotyczących jej sprawy.
7. Właściwe organy państwowe są zobowiązane do przyjęcia każdego zawiadomienia o przestępstwie zgłoszonego przez ofiarę i podjęcia odpowiedniej interwencji. Dotyczy to również sytuacji, gdy zagrożenie pochodzi od osoby dla ofiary bliskiej lub gdy ofiarą jest dziecko.
8. Właściwe organy państwowe są zobowiązane do przyjęcia każdego zawiadomienia zgłoszonego przez osobę trzecią i podjęcia odpowiedniej interwencji.
9. Ofiara ma prawo do uzyskania fachowej pomocy: psychologicznej, medycznej, materialnej i prawnej od momentu zgłoszenia naruszenia lub groźby naruszenia dobra chronionego prawem. Oznacza to m.in. prawo do wsparcia psychicznego, prawo do fachowej pomocy psychologicznej i prawnej od momentu zawiadomienia o przestępstwie.
10. Ofiary przestępstw o podłożu seksualnym powinny być przesłuchiwane przez funkcjonariuszy policji tej samej płci, a gdy ofiarą jest dziecko, przesłuchanie powinno odbywać się w obecności psychologa lub osoby, którą dziecko darzy zaufaniem.

IV. Prawo ofiary jako strony postępowania karnego do wymiaru sprawiedliwości

1. Ofiara nie powinna być narażona na dodatkowe dolegliwości wynikające z konieczności kontaktu ze sprawcą czynu niedozwolonego. W sądach powinny istnieć odrębne pomieszczenia dla ofiar przestępstw, by nie były one narażone przed rozprawą na kontakt z oskarżonym, jego bliskimi i znajomymi.
2. Ofiara ma prawo do swobodnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Ofiara ma prawo w granicach przewidzianych w ustawie w sposób wolny od jakiegokolwiek przymusu lub oporu kształtować swoje interesy prawne.
3. Prawo ofiary do pomocy i reprezentacji prawnej powinno być przynajmniej zrównane z prawami przysługującymi oskarżonemu. Ofiara powinna mieć np. prawo do bezpłatnego pełnomocnika w tych samych przypadkach, w których przyznaje się prawo sprawcy do obrońcy z urzędu.
4. Ofiara w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Od wniesienia aktu oskarżenia aż do momentu jego odczytania w sądzie ofiara może złożyć oświadczenie, że chce działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego.
5. W razie powtórznego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania pokrzywdzony może w terminie miesiąca wnieść swój akt oskarżenia do sądu.
6. Ofiara ma prawo do rzetelnej, zrozumiałej dla niej i wyczerpującej informacji o przysługujących jej prawach i procedurach ich dochodzenia.

7. Ofiara ma prawo do rzetelnej, zrozumiałej dla niej i wyczerpującej informacji na temat toczącego się w sprawie postępowania.
8. Ofiara ma prawo do wystąpienia z powództwem cywilnym w celu dochodzenia w postępowaniu karnym roszczeń majątkowych wynikających bezpośrednio z popełnienia przestępstwa. Ofiara może to uczynić aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej.
9. Ofiara powinna mieć prawo do zebrania potrzebnych w jej sprawie dowodów bez narażenia na dodatkowe koszty. Dotyczy to m.in. obdukcji lekarskiej i pomocy psychologicznej.
10. Ofiara ma prawo brać udział w czynnościach śledztwa lub dochodzenia toczącego się w jej sprawie.
11. Ofiara ma prawo do składania wniosków o dokonanie czynności w toku postępowania przygotowawczego, a więc zanim sprawa trafi do sądu.
12. Ofiara ma prawo wglądu do akt sprawy i sporządzania odpisów dokumentów występujących w sprawie.

V. Prawo ofiary jako strony postępowania karnego do mediacji i pojednania ze sprawcą

1. Ofiara ma prawo do mediacji i pojednania ze sprawcą. Ofiara ma prawo wystąpić z taką inicjatywą do prokuratora lub do sądu.
2. Ofiara ma prawo w sprawach z oskarżenia prywatnego do pojednania i ugody.

3. Ofiara ma prawo na swój i oskarżonego wniosek do porozumienia się ze sprawcą w kwestii naprawienia szkody lub zadośćuczynienia.

VI. Prawo ofiary do restytucji poniesionych szkód

1. Ofiara ma prawo do restytucji poniesionych przez nią szkód.
2. Sprawca czynu zabronionego powinien wyrównać ofierze poniesione szkody (czyli dokonać restytucji). Przepęcy, albo osoby trzecie odpowiedzialne za ich zachowanie, powinni dokonać sprawiedliwej restytucji na rzecz ofiar, ich rodzin lub osób pozostających na utrzymaniu. Restytucja powinna obejmować zwrot własności, zapłatę za doznaną krzywdę lub poniesioną szkodę, zwrot wydatków poniesionych w wyniku wiktymizacji, zabezpieczenie usług oraz przywrócenie praw.
3. Jeżeli sprawca lub inne uprawnione instytucje (np. ubezpieczenie) nie wyrównają szkód poniesionych przez ofiarę, powinno się dążyć do zapewnienia kompensacji materialnej ze strony państwa:
 - a) ofiarom, które doznały ciężkiego uszkodzenia ciała lub uszczerbku na zdrowiu fizycznym lub psychicznym w wyniku poważnych przestępstw,
 - b) rodzinie, a w szczególności osobom pozostającym na utrzymaniu ofiar, które poniosły śmierć lub które dotknęło kalectwo fizyczne lub psychiczne w wyniku takiej wiktymizacji.

Polska Karta Praw Ofiary nie jest jedynym aktem, który został wprowadzony w życie celem zapewnienia pomocy ofiarom przestępstw.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Zasadniczym aktem regulującym obszar praw i wolności człowieka oraz jego ochrony prawnej w Polsce jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), w której znajdują się zapisy, m.in. takie jak:

Art. 30. Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Kodeks postępowania karnego

Aktem normatywnym rangi ustawowej, w którym zostały uregulowane przepisy dotyczące ochrony prawnej świadka, pokrzywdzonego jest **ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego** (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, z późn. zm.). Istotne zmiany dotyczące pokrzywdzonego zostały wprowadzone ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego, która obowiązuje od 27 stycznia 2014 r., oraz ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r. Ponadto w dniu 5 października

2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz innych ustaw, nowelizacja ta przyniosła istotne zmiany w prawach pokrzywdzonego. Ustawodawca w przedmiotowym akcie podkreśla, iż postępowanie karne ma na celu uwzględnienie prawem chronionych interesów pokrzywdzonego, maksymalne zabezpieczenie jego praw oraz jego sytuacji materialnej.

Art. 2 § 1 ust. 3 kp. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności.

Art. 47 kp. Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

W art. 49 kp ustawodawca definiuje pojęcie pokrzywdzonego.

Art. 49 § 1 kp. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej:

- instytucja państwowa lub samorządowa;
- inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną.

§ 3. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

§ 3a. W sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218–221 oraz w art. 225 § 2 Kodeksu karnego, organy Państwowej Inspekcji Pracy mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego,

POLSKA KARTA PRAW OFIARY

jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w § 2, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji lub jednostki organizacyjnej, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

Należy podkreślić, iż definicja ofiary zawarta w Karcie Praw Ofiary jest identyczna z uregulowaną w Kodeksie postępowania karnego definicją pokrzywdzonego. W definicji przedstawionej w Karcie Praw Ofiary dodano, iż ofiarami są również najbliżsi ofiary.

W dniu 5 października 2020 r. wejdzie w życie Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2020 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 1619). Zastępuje ono wcześniejsze rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym.

Ustawodawca w powyższym zebrał prawa i obowiązki pokrzywdzonego, które zostały uregulowane w innych aktach normatywnych. Organ procesowy każdorazowo ma obowiązek przedstawić pokrzywdzonemu przedmiotowe pouczenie, którego podpisana przez niego kopia powinna znaleźć się w aktach postępowania.

WZÓR*

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH POKRZYWDZONEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Pokrzywdzony jest stroną w postępowaniu przygotowawczym poprzedzającym wniesienie sprawy do sądu (art. 299 § 1)¹⁾.

W postępowaniu sądowym pokrzywdzony może być stroną (oskarżycielem posiłkowym), jeżeli tego zażąda. Oświadczenie w tej sprawie składa się najpóźniej do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego (art. 53 i art. 54 § 1). Jeżeli nie złożysz takiego oświadczenia, nie będziesz mógł/mogła skorzystać z uprawnień oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu sądowym. Oświadczenie możesz złożyć na piśmie lub ustnie do protokołu.

Przedstawiciel lub opiekun pokrzywdzonego małoletniego, całkowicie albo częściowo ubezwłasnowolnionego lub nieporadnego może wykonywać jego prawa (art. 51). Osoba najbliższa lub pozostająca na utrzymaniu zmarłego pokrzywdzonego może wykonywać jego prawa (art. 52).

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym lub wykonujesz jego prawa, przysługują Ci wymienione poniżej uprawnienia:

1. Pomoc prawna

- Masz prawo do korzystania z pomocy ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Nie możesz mieć więcej niż trzech pełnomocników z wyboru jednocześnie (art. 77, art. 87 § 1 i 2 i art. 88).
- Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu, również w celu dokonania określonej czynności procesowej (art. 78 i art. 88). Wniosek możesz złożyć także za pośrednictwem prokuratora, który przekaze go do sądu (art. 116 i art. 118 § 3).

2. Korzystanie z pomocy tłumacza

Masz prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza przy przesłuchaniu lub zapoznaniu z treścią dowodu, jeżeli nie mówisz po polsku, a także – w razie potrzeby – jeżeli jesteś osobą głuchą lub niemą (art. 204 § 1 i 2).

3. Dostęp do akt sprawy

Możesz żądać dostępu do akt sprawy, sporządzenia z nich odpisów i kopii, także po zakończeniu postępowania przygotowawczego (śledztwa lub dochodzenia). W postępowaniu przygotowawczym można odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. W przypadku odmowy, gdy złożysz wniosek, zostaniesz poinformowany/poinformowana o możliwości udostępnienia Ci akt w późniejszym terminie. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej. Prokurator nie może odmówić Ci dostępu do akt sprawy, jeżeli został wyznaczony termin końcowego zaznajomienia z materiałami sprawy przez podejrzanego (art. 156).

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458).

4. Usprawiedliwianie nieobecności

W wypadku gdy zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a).

5. Postępowanie mediacyjne

- Możesz żądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, aby pogodzić się z oskarżonym i ewentualnie uzgodnić z nim sposób naprawienia szkody (art. 23a § 1). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny.
- Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który jest obowiązany zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

6. Odszkodowanie

Możesz złożyć wniosek o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę aż do zamknięcia przewodu sądowego (art. 49a). Wniosek możesz złożyć na piśmie lub ustnie do protokołu.

7. Prawo do informacji

- Będziesz poinformowany/poinformowana, że tymczasowe aresztowanie stosowane wobec podejrzanego zostało uchylone lub zmienione na inny środek zapobiegawczy oraz o jego ucieczce z aresztu śledczego, chyba że z tego uprawnienia zrezygnujesz (art. 253 § 3).
- Możesz złożyć wniosek do sądu o poinformowanie o zarzutach przedstawionych oskarżonemu oraz o ich kwalifikacji prawnej. Jeżeli wnioski złoży wielu pokrzywdzonych, informacja o zarzutach i ich kwalifikacji prawnej może być umieszczona w ogłoszeniu na stronie internetowej sądu (art. 337a).
- Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie rozprawy (art. 350 § 4).
- Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie posiedzenia sądu w przedmiocie: umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania oraz wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 339, art. 341 i art. 343).
- W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek o poinformowanie przez sąd o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. Otrzymasz wówczas odpis prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciąg, które mogą być przesłane w postaci elektronicznej (art. 299a § 2).

8. Kompensata państwowa

Możesz złożyć do sądu wniosek o kompensatę, gdy jesteś obywatelem polskim lub obywatelem innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325). Wniosek obejmuje utracone zarobki lub inne środki utrzymania, koszty związane z leczeniem i rehabilitacją i koszty pogrzebu, gdy są skutkiem czynu zabronionego. Wniosek możesz złożyć jedynie wówczas, gdy nie możesz uzyskać środków od sprawcy, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej.

9. Anonimizacja danych

Dane dotyczące Twojego miejsca zamieszkania i miejsca pracy, adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu lub telefaksu nie są ujawniane w aktach sprawy. Będą umieszczone w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Można je ujawnić tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

10. Ochrona, pomoc i wsparcie

- W razie zagrożenia dla Twojego życia lub zdrowia lub osób Ci najbliższych możesz złożyć wniosek o ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki – o ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony należy skierować do komendanta wojewódzkiego Policji za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)).
- Masz prawo otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 i 568)). Prawo to przysługuje także osobom Ci najbliższym. Szczegółowe informacje możesz uzyskać na stronie internetowej <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl> lub pod numerem telefonu: +48 222 309 900.

- Możesz wskazać osobę, która będzie obecna podczas czynności z Twoim udziałem w postępowaniu przygotowawczym, o ile nie uniemożliwi to przeprowadzenia czynności lub nie utrudni jej w istotny sposób (art. 299a § 1).
- Możesz złożyć wniosek o wykonanie zakazu zbliżania się lub kontaktowania się przez sprawcę także w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu ochrony (art. 611w–611wc).

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Możesz złożyć wniosek do sądu o zwrot wydatków, które poniosłeś/poniosłaś w związku z postępowaniem karnym, w tym wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika lub ze stawianictwem w sądzie (art. 618j i art. 627).

12. Uprawnienia procesowe

- Jeżeli złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, na Twój wniosek wydaje się potwierdzenie złożenia zawiadomienia (art. 304b).
- Możesz złożyć wniosek o dokonanie czynności w prowadzonym postępowaniu, np. o przesłuchanie świadka, użycie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1).
- Twój wniosek zostanie nieuwzględniony, jeżeli (art. 170 § 1):
 - przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne,
 - okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z Twoim twierdzeniem,
 - dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności,
 - dowodu nie da się przeprowadzić,
 - wniosek o dokonanie czynności w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania lub został złożony po terminie zakreślonym przez prowadzącego postępowanie, o którym zostałeś zawiadomiony / zostałaś zawiadomiona.
- Prowadzący postępowanie nie może odmówić Ci udziału w czynności, jeżeli złożyłeś/złożyłaś wniosek o jej przeprowadzenie (art. 315 § 2).
- Możesz zażądać dopuszczenia do udziału w innych czynnościach postępowania. Prokurator może odmówić Ci udziału w tych czynnościach w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania (art. 317).
- Jeżeli czynności postępowania nie będzie można powtórzyć, możesz wziąć w niej udział, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 316 § 1).
- Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, możesz wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).
- Jeżeli w postępowaniu zostanie dopuszczony dowód z opinii biegłego, możesz wziąć udział w przesłuchaniu biegłego oraz zapoznać się z jego opinią, jeżeli została złożona na piśmie (art. 318).
- Możesz zażądać, by Cię przesłuchano, jeżeli odstąpiono od tej czynności w śledztwie lub dochodzeniu. Twoje żądanie nie zostanie uwzględnione, gdy będzie to prowadziło do przewlekłości postępowania (art. 315a).
- Możesz złożyć zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania (śledztwa lub dochodzenia) (art. 306 § 1 i 1a) w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia. Przysługuje Ci w związku z tym prawo do przejrzenia akt sprawy, które prokurator może udostępnić Ci także w formie elektronicznej (art. 306 § 1b).
- Możesz złożyć zażalenie na beczynność organu, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 3).
- Możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).
- Możesz złożyć zażalenie na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku (chyba że ustawa stanowi inaczej), co do środka zabezpieczającego oraz jeżeli jest to przewidziane w ustawie (art. 459). Oprócz zażeń na postanowienia i zarządzenia możesz złożyć także zażalenie na czynności naruszające Twoje prawa (art. 302 § 2).

Pamiętaj, że jesteś obowiązany/obowiązana:

- poddać się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu Twojego zdrowia zależy karalność czynu (art. 192 § 1),

- wskazać adresata (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, kiedy tam nie przebywasz; jeżeli tego nie zrobisz, pismo zostanie wysłane na ostatnio znany adres i uznane za skutecznie doręczone (art. 138),
- podać nowy adres, gdy zmieniłeś/zmieniłaś miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary); jeżeli tego nie zrobisz, pismo zostanie wysłane na dotychczasowy adres (w tym na adres oznaczonej skrytki pocztowej) i uznane za skutecznie doręczone (art. 139).

Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych czy też przepisów pozwalających na przesłuchanie w drodze wideokonferencji, przepisów o ochronie pokrzywdzonego, przepisów o udziale w przesłuchaniu innych osób, jak biegły lekarz czy psycholog (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, możesz żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.

Ochrona małoletniego pokrzywdzonego

Mając na celu ochronę małoletnich pokrzywdzonych, ustawodawca reguluje sposób przeprowadzenia czynności procesowych z ich udziałem.

Art. 185a kpk. Przesłuchanie pokrzywdzonego w wieku poniżej 15 lat.

§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub żąda tego oskarżony, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego, o którym mowa w § 1, ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Jeżeli oskarżony zawiadomiony o tej czynności nie posiada obrońcy z wyboru, sąd wyznacza mu obrońcę z urzędu.

§ 3. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 4. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w § 1–3, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny. W takim wypadku przepisu art. 185c nie stosuje się.

Art. 185b kpk. Przesłuchanie świadka w wieku poniżej 15 lat.

§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w warunkach określonych w art. 185a § 1–3, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w trybie określonym w art. 177 § 1a, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka lub wywierać negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do świadka współdziałającego w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub świadka, którego czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne.

Kodeks karny

Kolejną ustawą, w której znajdują się zapisy dotyczące ochrony prawnej ofiary, pokrzywdzonego, jest **ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny** (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444).

W Kodeksie karnym zostały uregulowane środki karne, które mają wpływać na bezpośrednie bezpieczeństwo pokrzywdzonego i jego najbliższych:

- zakaz kontaktowania się, zbliżania, opuszczania miejsca;
- nakaz opuszczenia lokalu;
- świadczenie na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Art. 41a. Zakaz kontaktowania się, zbliżania, opuszczania miejsca.

§ 1. Sąd może orzec zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi

POLSKA KARTA PRAW OFIARY

osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby najbliższej. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 3. Sąd może orzec zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu dożywotnio w razie ponownego skazania sprawcy w warunkach określonych w § 2.

§ 3a. W razie orzeczenia nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym za przestępstwa określone w rozdziałach XXV i XXVI sąd orzeka na ten sam okres zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego.

§ 4. Orzekając zakaz zbliżania się do określonych osób, sąd wskazuje odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować.

§ 5. Orzekając nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, sąd określa termin jego wykonania.

Zakres zakazów wynikających z omawianego środka karnego jest szeroki. Może on dotyczyć zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania zawodu albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi. Chodzi więc m.in. o zawód nauczyciela, lekarza pediatri, a także o stanowiska wychowawcy, trenera w klubie sportowym, opiekuna w internacie itp. Pojęcie „opieka” z pewnością należy interpretować szeroko, obejmując nim sprawowanie pieczy nad małoletnim na jakiegokolwiek podstawie prawnej (decyzji sądu, kierownika instytucji edukacyjnej, opiekuńczo-wychowawczej, umowy). Jest to więc ujęcie znacznie szersze niż opieka ustanowiona przez sąd opiekuńczy (art. 145–153 kro). Trzeba jednak wyraźnie stwierdzić, że warunków wynikających z art. 41 kk nie wypełnia ustanowienie pieczy jedynie nad majątkiem małoletniego, bez sprawowania opieki nad osobą. Zgodnie z brzmieniem art. 1 § 1a kk przesłanką orzeczenia omawianego środka jest skazanie za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego⁵.

Środek karny w postaci **nakazu opuszczenia lokalu** zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym został wprowadzony do Kodeksu karnego po zmianie ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 1 sierpnia 2010 r. Środek ten w swojej treści i celu jest bardzo zbliżony do środka zapobiegawczego w postaci nakazania sprawcy opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, uregulowanego w art. 275a § 1 kpk⁶.

Art. 43a kk. Świadczenie na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

§ 1. Odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej; wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 60 000 złotych.

Świadczenie pieniężne jest fakultatywnym środkiem karnym, który orzeka się na cele społeczne bezpośrednio związane z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które sprawca został skazany. Świadczenie pieniężne może być orzeczone nie tylko na podstawie art. 49 kk w przypadkach odstąpienia od wymiaru kary, ale również wtedy, gdy przepis szczególny tak stanowi⁷.

W przypadku gdy osoba, w stosunku do której zastosowano środek karny, nie wykonuje zawartych w nim poleceń, może grozić jej odpowiedzialność z art. 244 kk.

Art. 244 kk. Naruszenie zakazu sądowego.

Kto nie stosuje się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, wstępu na imprezę masową, przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, **nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu**, zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt albo nie wykonuje zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Ustawa o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka

Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21) ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa ofiar, uczestników postępowania karnego oraz osób im najbliższych.

Do środków ochrony i pomocy, które określiła ustawa o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, należą:

- 1) ochrona na czas czynności procesowej;
- 2) ochrona osobista;
- 3) pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu.

Środków ochrony i pomocy udziela komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji, w którego okręgu mają miejsce pobytu pokrzywdzony, świadek lub osoby im najbliższe, wobec których ma być stosowany środek ochrony lub pomocy, zwane dalej „osobami chronionymi”. Ochrona na czas czynności procesowej może zostać udzielona w przypadku zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby chronionej. Ochrona na czas czynności pro-

cesowej może polegać na obecności funkcjonariuszy Policji w pobliżu osoby chronionej w trakcie czynności procesowej z jej udziałem, w drodze do miejsca przeprowadzenia tej czynności lub w drodze powrotnej. Ochrona osobista może zostać udzielona w przypadku wysokiego stopnia zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby chronionej w związku z postępowaniem karnym lub karnym skarbowym.

Ochrona osobista może polegać na:

- 1) stałej obecności funkcjonariuszy Policji w pobliżu osoby chronionej;
- 2) czasowej obecności funkcjonariuszy Policji w pobliżu osoby chronionej;
- 3) czasowej obserwacji osoby chronionej i otoczenia, w którym przebywa;
- 4) wskazaniu osobie chronionej bezpiecznych miejsc przebywania oraz czasu i bezpiecznego sposobu przemieszczania się;
- 5) określeniu zakresu, warunków i sposobu kontaktowania się osoby chronionej z innymi osobami⁸.

Karta Praw Ofiary w rozdziale VI stwierdza, iż ofiara ma prawo do restytucji poniesionych szkód, podobne zapisy znalazły się w przepisach dotyczących uprawnień pokrzywdzonego – prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie aż do zamknięcia przewodu sądowego (art. 49a kpk). Nie jest to jednak jedyna regulacja dotycząca naprawienia sytuacji materialnej ofiary.

Ustawa o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych

Art. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2005r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325), w brzmieniu obowiązującym od dnia 13 stycznia 2016 r., nieco odmiennie definiuje pojęcie ofiary – to osoba fizyczna, która na skutek czynu zabronionego:

- a) poniosła śmierć,
- b) doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, trwających dłużej niż 7 dni.

Kompensata może być przyznana w kwocie pokrywającej wyłącznie:

- 1) utracone zarobki lub inne środki utrzymania,
- 2) koszty związane z leczeniem i rehabilitacją,
- 3) koszty pogrzebu.

Kompensata nie może przekroczyć 25 000 zł, a gdy ofiara poniosła śmierć – kwoty 60 000 zł. Jeżeli w sprawie o przyznanie kompensaty sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w ramach kwot określonych w ust. 1 zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy⁹.

Polska Karta Praw Ofiary funkcjonuje już ponad 20 lat. Jej zapisy wywierały bezpośredni wpływ na działania organów ścigania i organów bezpieczeństwa mające na celu zapewnienie ochrony prawnej ofiar przestępstw. Przy czym należy stwierdzić, iż jej treści zostały dookreślone w innych przepisach funkcjonujących w systemie prawa karnego, których najważniejsze regulacje przedstawiono w treści niniejszego artykułu. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w obrocie prawnym znajduje się wiele przepisów, które zapewniają coraz większą pomoc ofiarom przestępstw:

- materialną, wynikającą np. z przepisów ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych czy Kodeksu postępowania karnego;
- w zakresie prawidłowego wykonywania czynności procesowych, zapewniającą przede wszystkim maksymalną ochronę zdrowia psychicznego – np. zapisy Kodeksu postępowania karnego dotyczące małoletniego dotkniętego przestępczością seksualną;
- w zakresie bezpieczeństwa osobistego – np. ustawa o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka lub Kodeks karny – środki karne.

Ze względu na ograniczoną objętość artykułu skupiono się głównie na treści Polskiej Karty Praw Ofiary oraz na przepisach prawa karnego. Należy pamiętać, że istnieje wiele wyspecjalizowanych organów, instytucji rządowych i pozarządowych, które niosą pomoc ofiarom przestępstw.

Do najważniejszych instytucji rządowych możemy zaliczyć:

- Policję;
- prokuraturę;
- ośrodki pomocy społecznej;
- powiatowe centra pomocy rodzinie;
- zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- ośrodki pomocy kryzysowej;
- Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem.

Do instytucji pozarządowych można zaliczyć stowarzyszenia i fundacje niosące pomoc poszkodowanym.

Podsumowując, trzeba podkreślić, iż ochrona praw ofiar przestępstw jest niezwykle ważna. Organy i instytucje państwowe, wykonując czynności służbowe, powinny szczególnie chronić godności i prawa pokrzywdzonego, zagwarantowane w wielu aktach prawa.

¹ M. Nielaczna, *Analizy, raporty, ekspertyzy*, „Stowarzyszenie Interwencji Prawnej” 2007, nr 3, s. 2.

² M. Sajkowska, J. Szymańczak, *Międzynarodowe standardy ochrony ofiar przestępstw*, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/144/113> [dostęp: 14.09.2020 r.].

³ *Polska Karta Praw Ofiary*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska_Karta_Praw_Ofiary.

⁴ Komenda Główna Policji, *Polska Karta Praw Ofiary*, Warszawa 2000.

⁵ D. Baj, J. Zajac, *Kary i środki karne na gruncie polskiego prawa karnego*, „Kwartalnik Policyjny” 2018, nr 4, s. 108.

⁶ Tamże, s. 110.

⁷ Tamże, s. 112.

⁸ Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), art. 1–5.

⁹ Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325), art. 2–6.

Summary

Polish Charter of Victims Rights in the Poland Law system

The hereby article presents most important activities in the favour of touched with crimes persons situation improvement, conducted on the international and domestic forum, as well as legal acts determining state institutions procedure for the aggrieved parties. Special attention was paid to the Polish Charter of Victims Rights as well as regulations functioning on the basis of the Polish Penal Code, which ensure the proper criminal proceedings course, as well as maximum protection crimes victims.

Thumaczenie: Jarosław Michalak